Voorstel aan de raad

Nummer: 24.147

Steller: L.A. Wieringa

Onderwerp

Advies invulling vacature college van B&W

Voorgesteld besluit

1. Kennis te nemen van de bevindingen, inclusief het gemotiveerde advies van de commissie Benoeming en klankbord wethouders om geen invulling te geven aan de vacature van een wethouder, die is ontstaan na het vertrek van wethouder Broekema op 27 februari 2024.
2. Met in achtneming van art. 39 van de Gemeentewet het aantal wethouders in Lelystad te verminderen van 5 fulltime wethouders naar 4 fulltime wethouders.
3. Om de verbinding vanuit de raad met het college te versterken en daarvoor de commissie te verzoeken om de komende vier kwartalen overleg met het gehele college te hebben, waarbij gereflecteerd kan worden op het functioneren van het college en de samenwerking tussen raad en college.
4. Van het college een vaste portefeuilleverdeling tegemoet te zien, waarbij zij dit advies van de commissie in acht nemen en wat (nog) volgt uit latere gesprekken over samenwerking raad en college.

Inleiding

Dit raadsvoorstel gaat over het proces hoe om te gaan met het vertrek van een wethouder en de daardoor ontstane vacature in het college van B&W.

Op 5 juli 2022 heeft de raad een besluit genomen (RV-239) om het college in Lelystad te laten bestaan uit 5 fulltime wethouders.
Door het vertrek van wethouder Broekema op 27 februari 2024 is er een vacature ontstaan in het College van Burgemeester en Wethouders.
Het op 26 maart 2024 aangenomen initiatiefvoorstel (RV-116) regelt de inrichting van een proces voor het zoeken naar een nieuwe wethouder in 4 hoofdstappen, waarbij er per stap een beslismoment kan zijn. Ter uitvoering daarvan legt de door de raad ingestelde commissie Benoeming en klankbord wethouders (hierna: de commissie) u de keuze gemotiveerd voor. Door dit raadsvoorstel wordt na een besluit van uw raad het proces na de derde stap, zoals verwoord in dat initiatiefvoorstel, afgerond en komt het niet tot de vierde stap (de sollicitatieprocedure). Ook gaat dit raadsvoorstel in op de vervolgstappen van de commissie voor het invullen van haar taak als klankbord voor het college in de komende maanden.

Doel

Te besluiten in een proces voor het al dan niet zoeken naar een nieuwe wethouder, waarbij er door de commissie wordt geadviseerd om de vacature niet in te vullen, om de commissie met het college in gesprek te laten gaan over een gebalanceerde portefeuilleverdeling en om de commissie een intensief klankbordtraject in te laten gaan met het college.

Argumenten

Eerste gedane werkzaamheden van de commissie
Omdat wethouder Broekema onverwacht opstapte was het belangrijk dat de commissie informatie ophaalde over de ontstane situatie en hoe er naar de toekomst gekeken werd. Het ophalen van de informatie door commissie was vooral gericht op wat er nodig voor het goed functioneren van college, raad en de samenwerking tussen raad en college voor de komende twee jaren tot en met de raadsverkiezingen in 2026.

Er zijn door de leden van de commissie gesprekken gevoerd met alle collegeleden die de afgelopen jaren zitting hadden in het college. Dat waren oud-waarnemend burgemeester Bakker, oud-wethouder Broekema, burgemeester Baltus, wethouders Grimbergen, Kruis, Van Dijk en Messelink. Ook is gesproken met gemeentesecretaris Ozinga.
Vragen, die aan bod zijn gekomen, luidden:

- Hoe wordt aangekeken tegen de ontstane situatie? En hoe zou het nu verder moeten gaan?
- Wat is er nodig voor een goed functioneren van het college als collegiaal dagelijks bestuur van de gemeente in het bijzonder in relatie tot de gemeenteraad, de ambtelijke organisatie, Rijk en regio, maatschappelijke partners en de samenleving?
- Wat is de voorkeur voor de kwantitatieve samenstelling van het college en de bijbehorende verdeling van (kern)portefeuilles?
- Wat zou er wenselijk zijn in het profiel van een eventuele nieuwe wethouder?

Ook is de fracties via de fractievoorzitters gevraagd om input te leveren, al dan niet via een gesprek. Er hebben op hun verzoek met een drietal fractievoorzitters gesprekken plaatsgevonden (raadsleden Velstra, De Wilde en Boogaard). Zeven fracties hebben schriftelijk input geleverd aan de commissie.

Waardevolle gesprekken
Door alle ontvangen input heeft de commissie een goed beeld gekregen van de ontstane situatie. De commissie brengt met dit raadsvoorstel een advies uit op basis waarvan de raad een besluit kan nemen over het te kiezen vervolgproces voor invulling van de ontstane wethouders vacature. Belangrijk daarbij is hoe het beeld dat de commissie heeft gekregen op basis van haar werkzaamheden, goed overgebracht kan worden aan de raad.

- In de eerste plaats tracht de commissie het advies zo goed mogelijk te motiveren en de raad daarin stap voor stap mee te nemen.
- In de tweede plaats heeft de commissie de fractievoorzitters vertrouwelijk bijgepraat. Gezien het vertrouwelijk karakter van de gehouden gesprekken is daarbij niet ingegaan op individuele personen. Ook in een openbare bespreking zal de commissie daar niet op kunnen ingaan.

Bevindingen en conclusies
De commissie heeft de uit de gesprekken en ontvangen input, bevindingen en conclusies gedestilleerd.

De gesprekken en ontvangen input brengen de commissie tot de volgende bevindingen:

- **Klankbord en feedback zijn noodzakelijk –** Er is onvoldoende verbinding geweest tussen raad en college als het gaat om het functioneren van het college. Het is belangrijk voor het college gezamenlijk en voor wethouders individueel om een plek te hebben waar met een vertegenwoordiging van de raad gereflecteerd kan worden op het functioneren van het college en de samenwerking tussen raad en college.
- **Er moet voldoende bestuurlijke aandacht voor alle dossiers zijn -** Er zijn zorgen over de zwaarte van de portefeuilles nu het werk van de oorspronkelijke 5 wethouders verdeeld is over de 4 overgebleven wethouders. Krijgen alle dossiers voldoende bestuurlijke aandacht? Ook met het oog op de moeilijke financiële periode die eraan komt. Is er voldoende tijd voor de benodigde externe representatie op alle dossiers? We zijn niet voor niets gestart met 5 wethouders aan het begin van deze bestuurlijke periode. Tegelijkertijd is de situatie nu niet gelijk aan de situatie aan het begin van deze bestuurlijke periode: het college is ingewerkt, portefeuilles zijn ondergebracht en het werken met een raadsakkoord is niet meer nieuw.
- **Het sociaal domein moet voldoende breed gedragen zijn –** Het is van belang dat dossiers uit het sociaal domein evenwichtig belegd zijn binnen het college, d.w.z. niet voor het overgrote deel bij één wethouder en met voldoende tijd en aandacht.
- **De werkdruk moet passend zijn** – Wordt de werkdruk niet te hoog wanneer we met 4 wethouders verder gaan? Ook hierin wil de raad zorgdragen voor haar wethouders.
- **Een goede samenwerking en dynamiek binnen het college is van groot belang -** Er wordt zeer nadrukkelijk een goede samenwerking ervaring tussen de 4 huidige wethouders gevraagd, dit draagt bij aan de effectiviteit van het college. Tegelijkertijd vraagt het functioneren als team blijvend aandacht. Het toevoegen van een vijfde wethouder kan verstorend werken, hier zijn serieuze zorgen over. Tegelijkertijd kan dit in potentie ook juist versterkend zijn voor de groepsdynamiek.
- **Samenwerking binnen de raad moet gekoesterd worden** – De vervolgstappen die nu gekozen worden hebben ook effect op de samenwerking binnen de raad, die momenteel grotendeels als effectief en stabiel wordt ervaren.
- **Kwaliteit is een voorwaarde voor bestuurders** – Bij het werven en aanstellen van een vijfde wethouder zijn kwalitatieve eisen een absolute voorwaarde: inhoudelijke affiniteit met de portefeuille, sterk draagvlak voor het raadsakkoord, bestuurlijke vaardigheden, kennis van Lelystad, passend bij de dynamiek in het huidige college en met de mogelijkheid om direct ‘op een snel rijdende trein te springen’. De inschatting is dat het zeer lastig zal zijn iemand te vinden die aan deze eisen voldoet.

- **Halverwege de rit aansluiten is moeilijk** – Inmiddels zijn we halverwege deze bestuurlijke periode, de belangrijkste besluiten worden nog genomen bij het opstellen van de komende kadernota en begroting, de rol van een nieuwe wethouder zal hierin beperkt zijn. Dit staat in contrast met de kwaliteitseisen die gesteld worden aan een vijfde wethouder.

Eindconclusie en advies commissie
Zowel voor het werven van een vijfde wethouder als voor het doorgaan met het huidige college zijn zwaarwegende argumenten. Het belang afwegend van stabiliteit, kwaliteit, bestuurlijke aandacht en slagkracht, dynamiek en samenwerking binnen het college en binnen de raad concludeert de commissie dat:
1. Stabiliteit en effectiviteit van het college het meest gebaat is bij het doorgaan met de huidige 4 wethouders en er dus géén vijfde wethouder geworven moet worden;
2. Het belang van klankbord en feedback en aandacht voor het functioneren van het college, de samenwerking binnen het college en tussen college en raad vragen om een intensieve rol van de commissie, inclusief externe ondersteuning;
3. Bestuurlijke aandacht en slagkracht, passende werkdruk en een evenwichtige verdeling van dossiers binnen het sociaal domein vragen om een zorgvuldige portefeuilleverdeling binnen het college. Hier moeten de commissie en het college samen over in gesprek.

Als uw raad het advies overneemt, is wel nodig dat de raad met in achtneming van art. 39 van de Gemeentewet besluit het aantal wethouders in Lelystad te verminderen van 5 fulltime wethouders naar 4 fulltime wethouders.

Kanttekeningen

Het is uiteraard mogelijk dat de raad toch – op enig moment – besluit om een vijfde wethouder te willen benoemen. Nu is dat niet opportuun gezien het advies van de commissie en de daarbij voorgestelde besluitpunten 3 (samenwerking raad en college) en 4 (afstemming raad en college over portefeuilleverdeling).
En later in de raadsperiode wordt dat ook niet waarschijnlijk geacht, gezien de dan nog kortere resterende raadsperiode.

Financiën

De kosten verbonden aan de werkzaamheden van de commissie zijn voornamelijk gericht op facilitaire ondersteuning en worden gedekt binnen de begroting van raad en griffie. Als er externe deskundigheid nodig is – en dat wordt verwacht – komen er extra kosten bij die waarschijnlijk niet (volledig) gedekt zullen kunnen worden uit de begroting van raad en griffie.

Vervolg

De commissie zal overeenkomstig het genomen besluit met het college in gesprek gaan over de portefeuilleverdeling.

Daarnaast zal de commissie op korte termijn uitwerken hoe ze precies invulling gaat geven aan haar rol als klankbord en functioneringscommissie voor het college. Onderdeel hiervan zal in elk geval zijn dat de komende 4 kwartalen elk kwartaal een gesprek zal plaatsvinden met college en individuele wethouders, dat hiervoor breder input opgehaald zal worden en dat er externe ondersteuning ingeschakeld zal worden. Over de invulling van dit proces zal met het college afstemming plaatsvinden. Zo kan gereflecteerd worden op het functioneren van het college en de samenwerking tussen raad en college.

Ter verdere uitvoering van artikel 9 van de Verordening op de commissie Benoeming en klankbord wethouders werkt de commissie aan een update van de profielschets voor wethouders. Deze zal worden gehanteerd bij de klankbordgesprekken met de wethouders en de periodieke gesprekken met het gehele college. De profielschets sluit aan bij de bevindingen en advies in dit raadsvoorstel. Zodra die profielschets gereed is wordt die door de commissie aan uw raad ter kennis gebracht

De commissie houdt daarnaast tenminste eens per jaar een functioneringsgesprek met elke wethouder, waarbij de eerste 4 gesprekken met de individuele wethouders plaatshebben vóór het zomerreces van 2024. Indien de fractievoorzitters dan wel de burgemeester de wens daartoe kenbaar maken, houdt een commissie tussentijds een functioneringsgesprek met een wethouder.
De commissie maakt vooraf kenbaar aan de wethouder bij wie zij informatie zal inwinnen over het functioneren van de wethouder. De commissie en de wethouder stellen in onderling overleg de agenda voor het functioneringsgesprek vast. De commissie en de wethouder krijgen voorafgaand aan het

gesprek de gelegenheid, voor zover van toepassing, het verslag van het vorige functioneringsgesprek in te zien.
Het gesprek is wederkerig. Zowel het functioneren van de wethouder als het functioneren van de gemeenteraad zijn onderwerp van gesprek. De commissie toetst het functioneren van de wethouder in elk geval aan de profielschets. Tevens wordt getoetst aan het verslag van, en de afspraken uit, het vorige functioneringsgesprek.

Lelystad, 16 april 2024

Ingediend namens de leden van de commissie Benoeming en klankbord wethouders
A. van Stormbroek, voorzitter